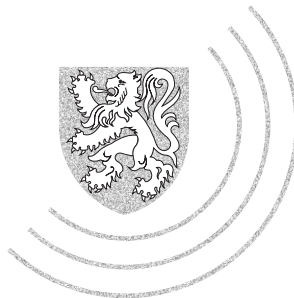

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

20 februari 2004

ONTWERP VAN DECREET

**houdende wijziging van het decreet van 3 maart 1976
tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten**

INHOUD

	Blz.
Memorie van toelichting	3
Voorontwerp van decreet	7
Advies van de Raad van State	11
Ontwerp van decreet	17

MEMORIE VAN TOELICHTING

De vrijheid van de eredienst is één van de rechten, die in de Belgische Grondwet ingeschreven zijn. De wettelijke regelingen inzake het tijdelijke van de eredienst behoorden tot 31 december 2001 tot de bevoegdheid van de Federale Staat. De bescherming van monumenten behoorde tot de bevoegdheid van de gewesten. De restauratie van de als monument beschermde kerken viel tot voor de inwerkingtreding van het Lambermontakkoord terzelfder tijd onder de bevoegdheid van zowel de federale staat als de Gewesten. Ingevolge de staats-hervorming hebben de gewesten een grote dynamiek kunnen ontwikkelen, zowel op het vlak van de reglementering van de monumentenzorg, als op het vlak van de financiële ondersteuning van de instandhouding van het historisch bouwkundig erfgoed, met inbegrip van de als monument beschermde kerken.

De federale staat besteedde geen middelen aan de instandhouding van de al dan niet als monument beschermde kerken. Hij hield wel toezicht op de werking ter zake van de kerkfabrieken. Hiervoor baseerde de federale staat zich op een vrij oude wetgeving, inzonderheid :

- loi du 18 germinal an X (8 avril 1802) relative à l'organisation des cultes ;
- Burgerlijk Wetboek, wet van 21 maart 1804 (vooral de artikelen 516-528) ;
- keizerlijk decreet van 30 december 1809 op de kerkbesturen ;
- koninklijk besluit van 16 augustus 1824 houdende dat de kerkbesturen en de kerkelijke administraties geen beschikkingen kunnen nemen omtrent onderwerpen, waarvan de bezorging hen niet uitdrukkelijk bij de bestaande wetten, reglementen of verordeningen is opgedragen en de
- wet van 4 maart 1870 op het tijdelijke der erediensten.

De toepassing van het koninklijk besluit van 16 augustus 1824 vergde dat voor elk werk aan een kerk een "*koninklijke machtiging*" moest verleend worden.

Artikel 2 van dit besluit luidt immers als volgt :

"Zonder daartoe alvorens onze toestemming te hebben verkregen, zal het niet geoorloofd zijn om nieu-

we kerken of gebouwen, tot de oefening van de openbare eredienst bestemd, te stichten of op te bouwen, noch om de reeds bestaande te herbouwen of aan dezelfde een veranderende inrichting te geven ; maar zullen de kerkbesturen zich enkel moeten bepalen tot de werken van noodzakelijk onderhoud, die de instandhouding der gebouwen mocht vorderen." In Nederland werd dit besluit reeds op 24 oktober 1868 ingetrokken en buiten werking gesteld (Nederlands Staatsblad 143).

In uitvoering van deze bepaling moest het Belgisch staatshoofd bij koninklijk besluit "*machtiging*" verlenen om eender welke werkzaamheid aan een kerk te laten uitvoeren. Dit was niet alleen een tijdrovende bezigheid voor het staatshoofd, het was voor de restauratie van beschermde kerken een overbodige maatregel, die de procedure voor soms hoogdringende werken aan beschermde monumenten nodeloos met vele maanden vertraagde en aan aannemers de gelegenheid bood prijsverhogingen te vragen. Het is dus wenselijk dat de regelgeving ter zake vereenvoudigd wordt. Onderhavig ontwerp van decreet heeft enkel betrekking op het procedureverloop van werkzaamheden aan beschermde gebouwen, bestemd voor een erkende eredienst en heeft geen weerslag op het subtiel evenwicht tussen kerk en staat in ons land. Het heeft enkel tot bedoeling de regelgeving enigszins te versoepelen, zodat de gewesten efficiënter te werk kunnen gaan bij hun inspanningen om het kerkelijk erfgoed in stand te houden.

Het koninklijk besluit van 16 augustus 1824 vindt zijn oorsprong in de Franse Revolutie, toen de Franse revolutionairen alles wat herinnerde aan het "*Ancien Régime*", inzonderheid de bezittingen van de adel en van de kerk, vernietigden. In 1795 annexeerden ze onze gewesten bij Frankrijk.

Enkele uiterst waardevolle kunstwerken vernietigden ze niet, maar ze verzamelden die in het "*Dépot des Petits Augustins*" in Parijs. Uit Vlaanderen namen ze onder meer het Lam Gods van de gebroeders Van Eyck en de Kruisoprichting van Pieter Paul Rubens mee. Na de nederlaag van Napoleon op 18 juni 1815 bij Waterloo, kwam een einde aan de Franse periode. Het huidige België vormde samen met de Noordelijke Nederlanden het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden met koning Willem I als staatshoofd. Koning Willem I ijverde er voor om de geroofde kunstwerken zo vlug mogelijk uit Parijs terug te laten halen. Nauwelijks een goede maand na de nederlaag van Napoleon op 18 juni 1815, stelde hij op 31 juli 1815 de Brugse schilder Jozef Odevaere aan tot commissaris om de ontvreemde kunstwerken terug te halen. Begin

december 1815 waren de kunstwerken reeds terug in ons land. Nauwelijks een jaar later, op 18 december 1816, verkocht de kerkfabriek van Sint-Baafs te Gent zes luiken van het Lam Gods, terwijl ze de luiken van Adam en Eva naar de archiefkamer verwees. Koning Willem I maakte zich hierover erg boos en nam de nodige maatregelen om dergelijke feiten te voorkomen. Dit zou de aanleiding geweest zijn voor het toch wel erg strikte besluit van 16 augustus 1824. Dit besluit heeft zijn nut gehad en waarschijnlijk is hierdoor heel wat onheil voor het erfgoed kunnen afgewend worden. Het is thans evenwel voorbijgestreefd en geeft aanleiding tot bijkomende administratieve handelingen zonder toegevoegde waarde.

Het vermelde koninklijk besluit dateert uit de Hollandse tijd. De niet afgeschafte Koninklijke Besluiten uit de Hollandse tijd hebben kracht van wet en kunnen dus in Vlaanderen enkel bij decreet gewijzigd worden.

Vanuit wetgevingstechnisch oogpunt verdient het aanbeveling een bepaling in het decreet van 3 maart 1976 op te nemen (en dus niet een bepaling te redigeren tot wijziging van voormeld koninklijk besluit).

De bepaling zal inhouden dat de toestemming bedoeld in artikel 2 van het koninklijk besluit van 16 augustus 1824 niet vereist is voor instandhoudings- en onderhoudswerken aan beschermde kerken of gebouwen bestemd voor een erkende eredienst, voorzover die werken geen relevante wijzigingen van blijvende aard aanbrengen of geen wezenlijke weerslag hebben op de organisatie van de eredienst.

Onderhavig ontwerp van decreet ligt ten volle in de lijn van het regeerakkoord, dat aandringt op een beperking van de regelgeving en de afschaffing van overbodige regelgevingen. De goedkeuring van het Lambermontakkoord biedt de Vlaamse overheid de mogelijkheid dit thans zelf te regelen voor Vlaanderen.

Commentaar bij de artikelen

Artikel 1

Sinds de bijzondere wet van 13 juli 2001 houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gemeenschappen en gewesten zijn de gewesten voortaan bevoegd voor de kerkfabrieken en instellingen die belast zijn met het beheer van de temporaliën van de erkende erediensten, met uitzondering van de erkenning van de erediensten en de wedden en pensioenen van de bedienaars der erediensten.

Artikel 2

Het is evident dat restauratie- of onderhoudswerken aan beschermde kerken in het algemeen geacht worden geen blijvende veranderingen aan kerkelijke gebouwen aan te brengen of een wezenlijke weerslag op de organisatie van de eredienst te hebben.

In het verleden is evenwel het toepassingsgebied van artikel 2 van het KB van 16 augustus 1824 onder meer door omzendbrieven en rechtspraak zeer ruim ingevuld, zodat thans in de praktijk nagenoeg voor elk werk aan een kerk of gebouw, bestemd voor de eredienst, een "koninklijke machtiging" vereist wordt. Deze "machtiging", welke thans moet worden verleend door de Vlaamse regering, is slechts verantwoord in de uitzonderlijke gevallen wanneer restauratiewerken zouden gepaard gaan met andere infrastructuurwerken, zoals :

- het verwezenlijken van een winter- of bidkapel binnen een kerkruimte ;
- het afsluiten van een gedeelte van een kerkgebouw om er een andere bestemming aan te geven, zoals bijvoorbeeld een museum voor kerkelijke kunst en zo meer.

Volgens onderhavig ontwerp van decreet is voor deze uitzonderlijke ingrepen, die aan het gebouw

een wijziging van blijvende aard aanbrengen, nog steeds een "machtiging" vereist.

Om wetgevingstechnische redenen dient geopteerd voor een bepaling tot wijziging van het decreet van 3 maart 1976, eerder dan voor een bepaling tot wijziging van het voornoemde koninklijk besluit van 16 augustus 1824.

De minister-president van de Vlaamse regering,

Bart SOMERS

*De Vlaamse minister van Binnenlandse
Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd
en Ambtenarenzaken,*

Paul VAN GREMBERGEN

VOORONTWERP VAN DECREET

VOORONTWERP VAN DECREET

tot wijziging van het koninklijk besluit van 16 augustus 1828 houdende dat de kerkbesturen en kerkelijke administraties geen beschikkingen kunnen nemen omtrent onderwerpen waarvan de bezorging hen niet uitdrukkelijk bij de bestaande wetten, reglementen of verordeningen is opgedragen

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken ;

Na beraadslaging,

BESLUIT :

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken is ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

Artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 16 augustus 1824 is niet van toepassing op de in artikel 11 van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten bedoelde restauratie- en onderhoudswerken aan beschermde kerken of gebouwen, bestemd voor een erkende eredienst, voor zover die werken geen relevante wijzigingen van blijvende aard aanbrengen of geen wezenlijke weerslag hebben op de organisatie van de eredienst.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse regering,

Patrick DEWAEL

*De Vlaamse minister van Binnenlandse
Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd
en Ambtenarenzaken,*

Paul VAN GREMBERGEN

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 34.739/3

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, derde kamer, op 21 januari 2003 door de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken verzocht hem van advies te dienen over een voorontwerp van decreet "tot wijziging van het koninklijk besluit van 16 augustus 1824 houdende dat de kerkbesturen en kerkelijke administraties geen beschikkingen kunnen nemen omtrent onderwerpen waarvan de bezorging hen niet uitdrukkelijk bij de bestaande wetten, reglementen of verordeningen is opgedragen", heeft op 30 september 2003 het volgende advies gegeven:

STREKKING VAN HET ONTWERP

1. Het voor advies voorgelegde voorontwerp van decreet beoogt een wijziging van artikel 2 ⁽¹⁾ van het koninklijk besluit van 16 augustus 1824 houdende dat de kerkbesturen en kerkelijke administraties geen beschikkingen kunnen nemen omtrent onderwerpen waarvan de bezorging hen niet uitdrukkelijk bij de bestaande wetten, reglementen of verordeningen is opgedragen.

Luidens de memorie van toelichting bij het ontwerp is "het toepassingsgebied van artikel 2 van het KB van 16 augustus 1824 onder meer door omzendbrieven en rechtspraak zeer ruim ingevuld, zodat thans in de praktijk nagenoeg voor elk werk aan een kerk of gebouw, bestemd voor de eredienst, een «koninklijke machtiging» vereist wordt".

Het ontwerp van decreet strekt er daarom toe het vereiste van de bedoelde machtiging, welke thans moet worden verleend door de Vlaamse regering, niet langer meer op te leggen "voor de in artikel 11 van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten bedoelde restauratie- en onderhoudswerken aan beschermde kerken of gebouwen, bestemd voor een erkende eredienst, voorzover die werken geen relevante wijzigingen van blijvende aard aanbrengen of geen wezenlijke weerslag hebben op de organisatie van de eredienst".

⁽¹⁾ Dit artikel bepaalt wat volgt:

"Zonder daartoe alvorens Onze toestemming te hebben verkregen, zal het niet geoorloofd zijn, om nieuwe kerken of gebouwen, tot de oefening van de openbare eredienst bestemd, te stichten of op te bouwen, noch om de reeds bestaande te herbouwen of aan dezelfde een veranderende inrichting te geven.

Maar zullen de kerkbesturen zich enkel moeten bepalen tot de werken van noodzakelijk onderhoud, die de instandhouding der gebouwen mocht vorderen."

34.739/3

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 2

2. Het verdient vanuit wetgevingstechnisch oogpunt aanbeveling de ontworpen bepaling niet als een autonome bepaling te redigeren en ook niet als een bepaling tot wijziging van het voornoemde koninklijk besluit van 16 augustus 1824, hetgeen het opschrift van het ontwerp lijkt te suggereren, maar wel als een bepaling tot wijziging van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten.

Artikel 2 van het ontwerp zou dan kunnen worden geredigeerd als volgt:

"Art. 2. Artikel 11 van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 18 mei 1999 en ... ⁽²⁾, wordt aangevuld met een § 11, die luidt als volgt:

«§ 11. De toestemming, bedoeld in artikel 2 van het koninklijk besluit van 16 augustus 1824 houdende dat de kerkbesturen en kerkelijke administraties geen beschikkingen kunnen nemen omtrent onderwerpen waarvan de bezorging hen niet uitdrukkelijk bij de bestaande wetten, reglementen of verordeningen is opgedragen, is niet vereist voor de in § 1 bedoelde instandhoudings- en onderhoudswerken aan beschermde kerken of gebouwen bestemd voor een erkende eredienst, voorzover die werken geen relevante wijzigingen van blijvende aard aanbrengen of geen wezenlijke weerslag hebben op de organisatie van de eredienst.»"

3. Indien de stellers van het ontwerp kunnen instemmen met het voornoemde tekstvoorstel, dan dient het opschrift van het ontwerp dienovereenkomstig te worden aangepast.

⁽²⁾ Bedoeld wordt het ontworpen decreet houdende wijziging van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, waarvan het ontwerp op 15 mei 2003 bij het Vlaams Parlement is ingediend (Parl. St., Vl. Parl., 2002-03, nr. 1727-1).

34.739/3

De kamer was samengesteld uit

de Heren	W. DEROOVER,	eerste voorzitter,
	D. ALBRECHT,	staatsraden,
	P. LEMMENS,	
	H. COUSY,	assessoren van de
	J. VELAERS,	afdeling wetgeving,
Mevrouw	F. LIEVENS,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de H. B. SEUTIN, eerste auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld door de H. L. VAN CALENBERGH, referendaris.

DE GRIFFIER,

DE EERSTE VOORZITTER,

F. LIEVENS

W. DEROOVER

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

brengen of geen wezenlijke weerslag hebben op de organisatie van de eredienst.”.

DE VLAAMSE REGERING,

Brussel, 12 december 2003.

Op voorstel van de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken ;

Na beraadslaging,

De minister-president van de Vlaamse regering,

Bart SOMERS

BESLUIT :

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken is ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

De Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken,

Paul VAN GREMBERGEN

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

Artikel 11 van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999 en 21 november 2003, wordt aangevuld met een § 11, die luidt als volgt :

“§ 11. De toestemming, bedoeld in artikel 2 van het koninklijk besluit van 16 augustus 1824 houdende dat de kerkbesturen en kerkelijke administraties geen beschikkingen kunnen nemen omtrent onderwerpen waarvan de bezorging hen niet uitdrukkelijk bij de bestaande wetten, reglementen of verordeningen is opgedragen, is niet vereist voor de in § 1 bedoelde instandhoudings- en onderhoudswerken aan beschermde kerken of gebouwen bestemd voor een erkende eredienst, voor zover die werken geen relevante wijzigingen van blijvende aard aan-